

Till
Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Svar på remiss om anhörig- och objektanställningar inom hemtjänsten

Förvaltningens förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Stadsdelsnämnden beslutar om omedelbar justering i ärendet.

Margareta Ericson
Tf Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Äldreförvaltningen har utrett anhörig- och objektanställningar inom hemtjänsten i Stockholms stad.

Mot bakgrund av äldreförvaltningens utredning föreslås att samtliga anhörig- och objektanställningar upphör i staden från den 1 januari 2017. Det föreslås samtidigt att anställning av anhörig kan tillåtas om synnerliga skäl föreligger. Delar av hjälpinsatserna ska i sådant fall utföras av annan hemtjänstpersonal för möjliggöra insyn i utförande av insatserna.

Förvaltningen är positiv till förslaget om att inte längre möjliggöra anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänst. Att upphöra med anhörig- och objektsanställningar bör öka möjligheterna för stadsdelsnämnderna att ha god insyn i verksamheten, effektivare myndighetsutövning och i förlängningen bättre kvalitet i vården och omsorgen. Det ökar även möjligheterna att medarbetare behandlas likvärdigt i fråga om kompetensutveckling och delaktighet på arbetsplatsen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har för yttrande remitterat ett av äldreförvaltningens tjänsteutlåtande som berör anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänst i Stockholms Stad. Yttrande har begärts av stadsdelsnämnderna Farsta, Skärholmen, Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista samt stadsledningskontoret. Remisstiden sträcker sig till den 1 september 2016. Rapporten bifogas.

Ärendet

I budget för 2016 beslutade kommunfullmäktige att nyanställning av anhörig- och objektsanställningar i hemtjänst ska upphöra från 1 januari 2016.

Äldreförvaltningen har utrett anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänsten i Stockholms stad. Även andra kommuner har studerats inom ramen för utredningen och det framkommer att många kommuner har valt att avsluta denna anställningsform.

Mot bakgrund av äldreförvaltningens utredning föreslås att samtliga anhörig- och objektsanställningar upphör i staden från 1 januari 2017. Det föreslås samtidigt att anställning av anhörig kan tillåtas om synnerliga skäl föreligger vilka ska skrivas in i riktlinjerna för biståndsbedömning. Äldreförvaltningen föreslår vidare att beslut om anställning av anhörig ska fattas enligt 4 kapitlet 2 § socialtjänstlagen (SoL) och lägst beslutande nivå är enhetschef för beställarenhet. Anställning av anhörig föreslås inte ingå i valfrihetssystemet. Den som anställs som anhörigvårdare bör inte vara äldre än 67 år och ska vara anställd enligt PAN-avtalet. Delar av hjälpinsatserna ska utföras av annan hemtjänstpersonal för möjlighet till insyn i utförande av insatserna.

Allt fler sjuka vårdas i hemmet och för att säkerställa kvaliteten i hemtjänsten är det viktigt att biståndsbedömda insatser utförs av kompetenta medarbetare med adekvat utbildning och yrkeskunskap. Av äldreförvaltningens utredning framkommer att anhörig- och objektsanställda ofta har tidsbegränsade deltidsanställningar, att de saknar adekvat utbildning och har bristande kunskaper i svenska språket. De arbetar ofta ensamma och träffar sällan ledning och annan personal. Dokumentation av planering och genomförande är ofta bristfällig. Av rapportering i dokumentationssystemet ParaGå framkommer att såväl anhörig- som objektsanställda ofta arbetar veckans alla dagar året runt. Arbetstidslagen följs inte.

Många beställarenheter i staden uppger i utredningen att det är svårt att handlägga ärenden där insatserna utförs av en anhörig eller

närstående, framförallt då det kan finnas beroendeförhållande mellan den enskilde och den närstående. Särskilt svårt är det om den anställde är beroende av den inkomst som den enskildes hjälpbehov genererar. Med hjälp av ParaGå har det blivit möjligt för beställarna att följa upp när insatser genomförs. Det har då uppmärksammats att det förekommer att alla beviljade insatser under dygnet inte utförs. I stället slås timmarna ihop till delar av dygnet, främst morgnar och kvällar. Det kan innebära att den anställde arbetar någon annanstans delar av dagen.

Utifrån diskussioner som förts med representanter från stadsdelar och arbetsmarkandsförvaltning görs en bedömning att förändring i anhänganställningar inte kommer att påverka kostnader för försörjningsstöd i någon högre grad. De personer som kommer att stå till arbetsmarknadens förfogande kommer att erbjudas särskilt stöd inom ramen för Jobbtorg Stockholm. De har även möjlighet att ta del av arbetsmarknadsförvaltningens ordinarie utbud av åtgärder för såväl rekrytering till äldreomsorgen som till andra yrken.

Vidare föreslår äldreförvaltningen att en särskild ersättning för hemtjänstinsatser som utförs av anhörig- och objektsanställda ska utredas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen äldre och funktionsnedsättning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv och ställer sig bakom äldreförvaltningens samtliga förslag och ställningstaganden. Äldreförvaltningens utredning styrker bilden av att anhörig- och objektsanställningar medför negativa konsekvenser för vården och omsorgen av den enskilde. Synpunkter som framkommer i utredningen stämmer väl överens med det som förvaltningen har observerat vid sina egna uppföljningar av företag med hög andel anhörig- och objektsanställda.

Förvaltningen har en relativt hög andel anhörig- och objektsanställningar i dagsläget hos flera av de företag som är aktiva i stadsdelen och har uppmärksammat svårigheter i uppföljningsarbetet. Förvaltningen menar att det är väsentligt att god och kontinuerlig insyn finns i arbetet för att kunna säkerställa äldreomsorg av god kvalitet. Utredningen konstaterar att den insynen inte funnits tidigare i vissa avseenden och att staden haft

svårt att säkerställa att den enskilda getts beviljat stöd. Att upphöra med anhörig- och objektsanställningar bör öka möjligheterna för stadsdelsnämnderna att ha god insyn i insatsernas utförande, effektivare myndighetsutövning och i förlängningen bättre kvalitet i vården och omsorgen. Det ökar även möjligheterna att medarbetare behandlas likvärdigt i fråga om kompetensutveckling och delaktighet på arbetsplatsen.

Om synnerliga skäl föreligger kan en anhörig- eller objektsanställning beviljas enligt förslaget. Delar av hjälpinsatserna ska då utföras av annan hemtjänstpersonal för möjlighet till insyn i utförande av insatserna.

Förvaltningen välkomnar tydliga riktlinjer kring vad som anses som synnerliga skäl för anställning samt även en lägsta nivå för delar av hjälpinsatsernas utförande av annan hemtjänstpersonal. Det möjliggör en likställighet mellan stadsdelsförvaltningarna i bedömningarna.

Vidare välkomnas en utredning av ersättningsnivån vid beslut om anhörig- och objektsanställning för utförande av hemtjänstinsatser.

Bilaga

1. Anhörig- och objektsanställningar inom hemtjänsten i Stockholm (dnr 350-503/2016)